

NÕUKOGU SOOVITUS,**13. juuli 2018,****milles käsitletakse Itaalia 2018. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Itaalia 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2018/C 320/11)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 22. novembril 2017 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2018) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 22. märtsil 2018 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 22. novembril 2017 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Itaaliat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 22. märtsil 2018. Nõukogu võttis 14. mail 2018 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala soovitus“).
- (2) Kuna Itaalia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Itaalia tagama euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise, nagu on kajastatud allpool esitatud soovitusel 1 kuni 4.
- (3) 2018. aasta aruanne Itaalia kohta avaldati 7. märtsil 2018. Selles hinnati Itaalia edusamme nõukogu poolt 11. juulil 2017 vastu võetud riigipõhiste soovitusel ⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmeid ja Itaalia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 179, 25.5.2018, lk 1.⁽⁴⁾ ELT C 261, 9.8.2017, lk 1.

sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 7. märtsil 2018. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Itaalia esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Viivislaenude suure, ehkki kahaneva mahu ja kõrge, ehkki väheneva töötuse määra tingimustes tähendavad valitsemissektori suur võlg ja tootlikkuse pikaajaline nõrk areng ennekõike piiriülese tähtsusega riske. Meetmete võtmine on eriti oluline selleks, et vähendada võimalikku kahjulikku mõju Itaalia majandusele ning – selle suurust ja piiriülest tähtsust arvestades – majandus- ja rahaliidule.

- (4) Itaalia esitas 16. mail 2018 oma 2018. aasta riikliku reformikava ja 2018. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatses kasutada.
- (6) Itaalia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Ametist lahkuva valitsuse poolt esitatud 2018. aasta stabiilsusprogramm põhineb eeldusel, et õigusakte ei muudeta. Itaalia ametiasutused prognoosivad valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi vähenemist 2017. aasta 2,3 %-lt SKPst 2018. aastal 1,6 %-le ja 2019. aastal 0,8 %-le SKPst ning üldiselt tasakaalustatud eelarvepositsiooni saavutamist 2020. aastaks. Keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on tasakaalustatud struktuurne eelarvepositsioon, on kavas saavutada 2020. aastaks ja säilitada seda 2021. aastal, samal ajal kui ümberarvutatud (?) struktuurne eelarvepositsioon viitab mõlemal aastal väiksele struktuursele eelarvepuudujäägile (0,2 % SKPst). 2018. aasta stabiilsusprogrammis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse, mis 2017. aastal pisut vähenes (2016. aasta 132,0 %-lt 131,8 %-le), väheneb 2018. aastal ühe protsendipunkti võrra SKPst, st 130,8 %-le ja jõuab 2021. aastal 122,0 %-le, muu hulgas tänu prognoositud erastamistulule (ajavahemikul 2018–2020 0,3 % aastas). Ent viimastel aastatel on erastamiseesmärgid saavutamata jäänud. Komisjoni 2018. aasta kevadprognoos, mis põhineb eeldusel, et poliitikat ei muudeta, ennustab 2019. aastaks väiksemat SKP reaalkasvu ja suuremat eelarvepuudujääki kui 2018. aasta stabiilsusprogrammis. Nimelt ei hõlma komisjoni prognoos käibemaksutõusu (0,7 % SKPst), mis kehtestati seadusega kui nn kaitseklausel, et saavutada 2019. aasta eelarve-eesmärgid.
- (7) Komisjon esitas 23. mail 2018 ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruande, kuna esmapilgul ei täitnud Itaalia 2016. ja 2017. aastal võlareeglit. Pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist jõuti aruandes järeldusele, et ELi toimimise lepingus ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1467/97⁽²⁾ määratletud võlakriteerium tuleks praegu lugeda täidetuks ja et seega ei ole õigustatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse alustamine, võttes eriti arvesse seda, et järelandmete põhjal täitis Itaalia 2017. aastal ennetuslikku osa. Komisjon hindab nõuete täitmist 2019. aasta kevadel esitamisele kuuluvate 2018. aasta andmete alusel uuesti.
- (8) 2018. aasta stabiilsusprogrammist ilmneb, et pagulaste erakorralisel sissevoolul ja kaitsel seismiliste riskide eest on märkimisväärne mõju eelarvele, ning programmis esitatakse piisavad tõendid täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. Komisjoni hinnangul ulatusid pagulaste erakorralise sissevoolu ja seismiliste riskide eest kaitsmisega seoses lubatud lisakulud 2017. aastal vastavalt 0,16 %-ni SKPst ja 0,19 %-ni SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätted arvestavad selle lisakuluga, sest pagulaste sissevool ja seismilisusega seotud riskid on erakorralised sündmused, mille mõju Itaalia riigi rahandusele on märkimisväärne, ning keskpika perioodi eesmärgist ajutise kõrvalekaldumise lubamine ei seaks ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Seepärast on nõutavat kohandust keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas 2017. aastaks vähendatud, et neid täiendavaid kulusid arvesse võtta.

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

(2) Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

(3) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6).

- (9) 11. juulil 2017 soovitas nõukogu Itaalia tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽¹⁾ nominaalne kahanemise määr oleks 2018. aastal vähemalt 0,2 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Samal ajal märgiti, et 2018. aasta eelarvekava hindamisel ja sellele järgneval 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel tuleb eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii käimasoleva majanduse elavnemise tugevdamisele kui ka riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Itaalia majanduse elavnemisele antud hinnangu põhjal, mille komisjon koostas Itaalia 2018. aasta eelarvekava käsitleva arvamuse raames, ja võttes asjakohaselt arvesse riigi jätkusuutlikkusprobleeme, on 2018. aastal vajalik eelarve struktuurne kohandamine vähemalt 0,3 % ulatuses SKPst, ilma et ühe aasta jooksul jääks täiendava kõrvalekaldumise ruumi. See tähendab valitsemissektori esmaste netokulude nominaalset kasvumäära, mis ei ületa 0,5 %. Seda asjaolu üldhinnangus arvesse võttes ja komisjoni 2018. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2018. aastal kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale.
- (10) Võttes arvesse, et Itaalia valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav SKP lõhe on 0,5 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2019. aastal ületada 0,1 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Kui poliitikat ei muudeta, on 2019. aastal ning 2018. ja 2019. aasta kokkuvõttes oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Esmapilgul ei saa prognoosida, et Itaalia täidab 2018. ja 2019. aastal võlareeglit. Lisaks sellele tähendab Itaalia valitsemissektori võla suur suhtarv (umbes 130 % SKPst) seda, et võla teeninduskulude katmiseks on määratud märkimisväärsed sihtotstarbelised vahendid, mis on toimunud rohkem majanduskasvu soodustavate kuluartiklite, sealhulgas hariduse, innovatsiooni ja taristu arvelt. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2018. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid. Mõistlik oleks kasutada juhuslikke tulusid valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (11) Itaalia kulutused vanaduspensionitele (umbes 15 % SKPst) on nüüdseks liidu kõrgeimate hulgas. Eelmiste pensionireformidega kärbiti elanikkonna vananemisest tulenevaid kaudseid kohustusi ning parandati seeläbi Itaalia pikaajalist jätkusuutlikkust, muu hulgas kohandades pensioniiga järk-järgult ootavatava elueaga. Ent nii 2017. kui ka 2018. aasta eelarve sisaldasid sätteid, mis need reformid osaliselt tühistasid. Üle 65aastaste osakaal Itaalia elanikkonnast on suurem kui liidu keskmine. Prognoosi kohaselt suureneb see aja jooksul veelgi, mistõttu Itaalia vanadussõltuvusmäär veelgi suureneb. Niisiis prognoositakse keskpikas perspektiivis pensionikulude suurenemist. See, et vanaduspensionite osakaal avaliku sektori kulutustes on suur, seab piirid ka muudele sotsiaalkulutustele, sealhulgas vaesusevastasele võitlusele, ning majanduskasvu soodustavatele kuluartiklitele, nagu haridus, mille osakaal kulutustes on alates 2000. aastate algusest vähenenud. Märkimisväärselt säästu võimaldaks sammude astumine suurte ja sissemakseid ületavate pensioniõiguste suhtes, austades seejuures õigluse ja proportsionaalsuse põhimõtet.
- (12) Itaalia maksusüsteem koormab tugevalt kapitali ja töajõudu ning sellel on negatiivne mõju majanduskasvule. Hiljuti laiendati sihipäraseid maksusoodustusi, ent tootmistegurite maksukoorem kuulub endiselt liidu kõrgeimate hulka, pärssides investeringuid ja tööhõivet. Seda oleks võimalik eelarveneutraalsel viisil vähendada, minnes üle vähem kasvu pidurdavatele maksubaasidele, nagu omand ja tarbimine. 2015. aastal vabastati esmane eluase korduvast omandimaksust, kusjuures vabastus kehtis ka jõukamatele kodumajapidamistele. Lisaks sellele on katastriväärtused suures osas aegunud ning reform nende vastavusseviimiseks praeguste turuväärtustega on ikka veel pooleli. Maksukulud on väga palju ja need on väga suured, eriti vähendatud käibemaksu määrade puhul, ning nende lihtsustamist on täiendavalt edasi lükatud hoolimata sellest, et riigi õigusaktid seda nõuavad. Samuti oleks võimalik kergendada maksukuulekate ettevõtete ja kodumajapidamiste koormat, vähendades maksuseadustiku keerukust ja suurendades üldist maksukuulekust. Positiivne samm selles suunas on elektroonilise arveldamiskohustuse laiendamine kõigile erasektori tehingutele alates 2019. aastast. Ent sularahamaksete seaduslike ülempiire tõsteti ja see võib pärssida elektrooniliste maksete kasutamist, mille kohustuslikkus võib suurendada maksukuulekust. Itaalia riikliku statistikainstituudi hinnangul oli varimajanduse maht 2015. aastal umbes 12,6 % SKPst, ent kavandatud ei ole strateegilisi meetmeid selle probleemi lahendamiseks. Osaliselt või täielikult deklareerimata on umbes 15,9 % kogu tööhõivest ja teatavates sektorites läheneb see näitaja 50 %-le.

(1) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekorrdsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (13) Investeeringud vähenesid kriisi jooksul järsult ja ei ole veel naasnud oma 2007. aasta tasemele. Hoolimata investeeringute taseme tõusust 2017. aastal on see muude liidu riikidega võrreldes endiselt madal. Eriti väikesed on olnud erasektori investeeringud, mida kammitsevad struktuursed tegurid. Nende hulgas on ebasoodsam ettevõtluskeskkond, vähearenenud kapitaliturgudega seotud rahalised piirangud, probleemid pangalaenudega ning kvalifitseeritud töötajate nappus, mis on muu hulgas tingitud ajude äravoolust ja pidevõppe piiratusest. Immateriaalne vara, nagu teadus- ja arendustegevus, innovatsioon ja töötajate koolitamine, on tootlikkuse ja majanduskasvu seisukohast väga olulised ning nendega on võimalik seletada eri riikide erinevat tootlikkust. Ent investeeringud sellisesse varasse on endiselt allpool liidu keskmist. Selle põhjuseks on mikroettevõtete suur arv, Itaalia vähene spetsialiseerumine teadmistemahukatele sektoritele ning piiratud digiteerimine ja digitaaloskused. Samal ajal on vähendatud avaliku sektori kogukulutusi teadus- ja arendustegevusele. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rahastus sõltub endiselt suurel määral pangandussektorist ja hoolimata rekordiliselt madalatest rahastamiskuludest on laenugevus jätkuvalt loid. Samuti on piirkonniti väga suured erinevused teadus- ja arendustegevusse tehtavates investeeringutes, innovaatilistele ettevõtetele suunatud uute poliitika-stiimulite kasutamises ja hariduse kvaliteedis. Majanduskasvu rahastamise ja „Tööstus/ettevõtlus 4.0“ algatuste raames võetud erinevate tööstuslike meetmete tulemuste praeguse hindamise põhjal tundub asjakohane luua pikaajaline investeringute toetamise poliitikaraamistik, mis suudaks tugevdada innovatsiooni toetavaid tegureid, nagu krediidi kättesaadavus, tugev teadusbaas, kõrgharidus ja sobilikud oskused. Samuti oleks asjakohane arvestada tööstuse ja haridussüsteemi piirkondlike erinevustega.
- (14) Itaalia kohtusüsteemi tõhusus on viimastel aastatel ainult veidi paranenud ja endiselt on muret tekitav menetluste kestus, eriti kõrgemates kohtuastmetes. Näiteks 2016. aastal oli tsiviil- ja kaubandusvaidluste lahendamiseks kuluv aeg kõigis kohtuastmetes endiselt üks liidu pikemaid. Jätkuvalt kasvas kassatsioonikohtus (*Corte suprema di Cassazione*) pooleliolevate kohtuasjade arv, mis on elanike arvuga võrreldes endiselt üks liidu suuremaid. Itaalia parlamendis on kaks aastat menetlemisel olnud oluline seadus, millega lihtsustatakse tsiviilkohtumenetluse norme ja karmistatakse pahatahtliku kohtusse pöördumise vastaseid meetmeid. Lisaks sellele ei ole apellatsioonikohtud hakanud vähemini kasutama hagide arvu piiramise ja menetlusdistsipliini karmistamise eesmärgil võetud meetmete hulka kuuluvat lihtsustatud menetlust (*rito sommario*) ning teise astme kohtud sõeluvad vastuvõetamatuid apellatsioonkaebusi välja ebajärjekindlalt ja piiratud ulatuses, mistõttu uute kohtuasjade hulga loodetud vähenemine on tulemata jäänud. Tsiviilasjade arv pigem kasvas 2016. aastal nii esimese kui ka teise astme kohtutes, osaliselt ka tulenevalt üha suurenevast edasikaebuste määrast. 2016. aastal suurenes vastuvõetamatuks tunnistatud kassatsioonkaebuste osakaal, mis kinnitas hiljutist kasvutendentsi. Kassatsioonikohtu suutlikkust tegeleda sissetulevate kohtuasjadega mõjutas negatiivselt asjaolu, et märgatavalt suurenes muude kui kriminaalasjade, peamiselt maksudega seotud juhtumite arv, ja see võib kahjustada tema rolli. Usaldusväärsele ja tõhusale õigusemõistmisele võiks kaasa aidata ka menetluseeskirjade asjakohane jõustamine, sealhulgas seoses kohtumenetluse väärkasutusega.
- (15) Korruptsioon on Itaalia ettevõtluskeskkonna ja riigihangete vallas endiselt üks peamisi probleeme. Itaalia parandas oma korruptsioonivastast raamistikku, vaadates läbi hagi aegumise tähtsajad, laiendades erasektori töötajatele kaitset, mis antakse rikkumisest teatajatele, ja viies eraisikute korruptsioonijuhtumite käsitlemise rahvusvaheliste standarditega paremini kooskõlla. Ehkki hagi aegumise osas vastuvõetud reformiga ei katke aegumine esimeses kohtuastmes tehtud süüdimõistva otsuse järel, nagu on soovitanud Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastane ühendus, võib see vähendada võimalust, et advokaadid kuritarvitavad kriminaalmenetlust kõrgemates kohtuastmetes ja kasutavad seda venitamistaktikana. Sellisel moel võib see leevendada pikaajalist muret, et korruptsioonijuhtumid aeguvad pärast esimeses kohtuastmes tehtud süüdimõistvat otsust. Kui kriminaalõiguse tõhusust suurendada, võimaldaks see paremini korruptsiooni vastu võidelda. 2014. aastal oli Itaalias nii teises kui ka kolmandas kohtuastmes kõige rohkem uusi ja pooleliolevaid kriminaalasju liidus, osaliselt ka tulenevalt kõrgeimate hulka kuuluvast kassatsioonkaebuste määrast. Selle tulemuseks olid ühed kõige pikemad kriminaalmenetlused. Kriminaalmenetluste ja korruptsioonivastase võitluse tulemuslikkuse suurendamisele võiks kaasa aidata stiimulite loomine kiirendatud menetluse kasutamiseks ja kohtumenetluse kuritarvitamise ärahoidmine. Lisaks sellele täidab uue korruptsioonivastase raamistiku rakendamises võtmerolli riiklik korruptsioonivastane amet.
- (16) Itaalia avaliku halduse kvaliteedi parandamine mõjutaks positiivselt ettevõtluskeskkonda, investeeringuid ja ettevõtete suutlikkust kasutada ära innovatsioonivõimalusi. Kuna haldusasutuste reageerimisvõime on ettevõtetega suhtlemisel piirkonniti väga erinev, tähendab see, et teatavate piirkondade ettevõtjatel on äritegevuses suuremad raskused. 2015. aastal võeti vastu ulatuslik avalikku haldust reformiv seadus, millel on potentsiaal suurendada tõhusust ja tuua nii kasu majandusele. 2017. aasta lõpuks oli reform täielikult rakendatud ja nüüd tuleb see jõustada, eriti kõige halvemate tulemustega piirkondades. Riigiettevõtete puhul on reformi eesmärk tagada riigiettevõtteid ja eraettevõtteid reguleerivate normide parem kooskõla. Seatud eesmärkideks on suurendada riigiettevõtete otstarbekohasust ühinemise, mittekasumlike ettevõtete liitmise ja erastamise kaudu; suurendada järelejäänud ettevõtete tõhusust; vältida tulevikus riigiettevõtete rohkust vähemolulistest valdkondades. Uue raamistiku jõustamine on nende eesmärkide saavutamisel võtmetähtsusega. Lisaks on

kohalikud avalikud teenused kaitstud turusisese ja -välise konkurentsi eest, mis mõjutab töö tõhusust ja teenuste kvaliteeti ning tingib tarbijate rahulolematuse. 2015. aasta avaliku halduse reformiga kavandati ka uut raamistikku kohalike avalike teenuste haldamise reformimiseks. Ent 2016. aasta novembris kuulutas konstitutsioonikohus teatavate seadusandlike dekreetide, sealhulgas kohalike avalike teenuste käsitleva dekreeidi vastuvõtmisel järgitud menetluse konstitutsioonivastaseks. Kuna dekreeidi kehtivus lõppes 2016. aasta novembris, on vaja uut seadusandlikku algatust.

- (17) Ettevõtluskeskkonna parandamine õhutaks ettevõtlusvaimu, samas kui paremad konkurentsi raamtingimused soodustaksid vahendite tõhusamat jaotust ja tootlikkuse kasvu. 2017. aasta augustis võeti vastu 2015. aasta igaaastane konkurentsiseadus, mis tuleb nõuetekohaselt rakendada. Ent teatavates sektorites, nagu ametitöingud, kohalik ühistransport, raudtee- ja jaemüügisektor, püsivad märkimisväärsed konkurentsitõkked. Paremad konkurentsipõhised menetlused teenuste hankelepingute sõlmimisel ja avalike hüvede kasutamise kontsessioonide andmisel mõjutaksid teenuste kvaliteeti positiivselt. Riigihangete valdkonnas sõltub hiljutisest reformist saadav kasu selle õigeaegselt lõpuleviimisest, e-riigihangete ja hangete koondamise kavade järjekindlast kohaldamisest ning sellest, kas realselt alustab tööd hangete eest vastutav poliitika koordineerimise keskasutus (*Cabina di regia per gli appalti pubblici*).
- (18) Pärast 2017. aastal võetud meetmeid mitme nõrgema pangaga tegelemiseks suurenes turu usaldus Itaalia pankade vastu. Paranenud majandustingimuste ja järelevalve surve varal on tehtud edusamme viivislaenude hulga vähendamisel, ent bilansis on neid endiselt palju. See pärsib pankade kasumlikkust ja nende suutlikkust ettevõttesiseselt kapitali genereerida. Selleks et veelgi tugevdada finantsstabiilsust ja suurendada reaalmajandusele antavaid laene, tuleb hoida viivislaenude likvideerimise tempot, mis hõlmab viivislaenude järelturu süvendamist. Samuti tuleks toetada bilansside täiendavat restruktureerimist ja konsolideerimist, sealhulgas väikeste ja teise taseme pankade puhul. See hõlmab meetmete võtmist pankade struktuurselt väikese kasumlikkuse suhtes ulatuslike kulukärbete ja ärimudeli optimeerimise kaudu.
- (19) Käimas on erinevad äriühingute üldjuhtimise reformid, aga pangandussektori üldist seisukorda parandaks suurte ühistupankade ja väikeste hoiu-laenuühistute reformide täielik rakendamine. Maksejõuetuse ja sundtäitmise raamistik ei paku endiselt küllaldast toetust viivislaenude probleemi kiirele lahendamisele ja nende restruktureerimisele. Struktuursete puuduste kõrvaldamisel oleks abi maksejõuetusreformi jaoks vajalike seadusandlike meetmete kiirest vastuvõtmisest ja rakendamisest. Endiselt ei ole kasutusel 2016. aastal vastu võetud meetmed, mis kiirendavad pankade jaoks tagatise sissenõudmist. Raamistik kohtuväliseks tagatise sissenõudmiseks ei ole kodumajapidamiste suhtes ikka veel täies ulatuses kohaldatav ning muutus ettevõtete suhtes kohaldatavaks alles hiljuti.
- (20) Hoolimata viimastel aastatel vastu võetud mitme poliitikameetmega tehtud edusammudest on juurdepääs rahastamisele endiselt oluliseks takistuseks investeringutele ja majanduskasvu rahastamisele, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul. Ettevõtete rahastamine on jätkuvalt valdavalt pangapõhine, samas kui kapitaliturg on võrreldes teiste liidu riikidega vähe arenenud. Omakapitali kaudu rahastamise osakaal väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul on liidu keskmisega võrreldes eriti väike. Omakapitali toetussüsteemi kehtestamine oli oluline reform, kuid seejärel vähendati viiteintressimäära, mis kahjustas reformi positiivset mõju. Selleks, et mitmekesistada ettevõtete rahastamisallikaid ning toetada seeläbi investeringuid ja majanduskasvu, on äärmiselt oluline edendada ettevõtete turupõhist juurdepääsu rahastamisele.
- (21) Viimastel aastatel on põhjalikult reformitud tööturuasutusi. Tingimused tööturul paranevad jätkuvalt: 2017. aastal suurenes töötajate arv 1,2 % võrra ja ületas 23 miljoni inimese piiri, jõudes tagasi kriisieelsele tasemele. Tööhõive määr (20–64aastased) ületas eelmisel aastal 62 %, ehkki suuresti tulenes see ajutistest töökohtadest. See aga on ikkagi märkimisväärselt allapoole liidu keskmist. Töötuse määr langes 2017. aastal 11,2 %-le, kuid töötundide koguarv on siiski märkimisväärselt väiksem kui enne majanduslangust. Pikaajalise ja noorte töötuse vallas on toimunud paranemine, ent see on jätkuvalt suur, ohustades sotsiaalset ühtekuuluvust ja kasvu. Mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaal oli 2017. aastal 20,1 %, mis on jätkuvalt üks liidu kõrgemaid näitajaid, kusjuures piirkonniti esinesid laialdased ja püsivad erinevused.

- (22) Kollektiivläbirääkimisi peetakse ettevõtte või territooriumi tasandil endiselt vähe, osaliselt ka seetõttu, et Itaalias on ülekaalus väikefirmad. See võib takistada palkade kiiret kohanemist kohalike majandustingimustega. 2018. aasta veebruari lõpus kirjutasid Confindustria ja Itaalia kolm peamist ametiühingut (Cgil, Cisl ja Uil) alla raamlepingule, milles toonitati teise tasandi kollektiivläbirääkimiste rolli ja millega suurendati õiguskindlust, kehtestades selgemad eeskirjad sotsiaalpartnerite esindatuse kohta läbirääkimistel. 2017. aastal kindlustati teise taseme kokkuleppega kehtestatud maksusoodustusi tootlikkusega seotud palgatõusule, ent soodustuste tulemuslikkust on raske hinnata. Ehkki kollektiivlepingute koguarv suureneb, on neist ainult väiksele osale alla kirjutanud peamised ametiühingud ja tööandjate organisatsioonid.
- (23) 2017. aastal tehti vähe edusamme tööseaduses visandatud aktiivse tööturupoliitika reformi vallas. Arvestades Itaalia tööturu suurenenud paindlikkust ja ajutiste töölepingute üha suuremat osakaalu, on koolitus ja ümberõpe eriti olulised. Veel ei ole rakendatud üldiselt siduvaid teenuste standardeid ning tööturuasutustel on puudu töötajatest ja asjakohasest järelevalvest, kuigi uus 2018. aasta eelarveseadus nägi piirkondade avalikele tööturuasutustele ette täiendavad rahalised ja inimressursid. Töötajate arvu suurendamine ja nende piisava tööhõive-teenuste ja sotsiaalteenuste alase kvalifikatsiooni tagamine on ülioluline ka selleks, et rakendada nõuetekohaselt 2018. aastal kasutusele võetud vaesusevastast kava, ja seoses noortegarantiiga, mille eesmärk on pakkuda abi vajavatele noortele õigeaegselt sobilikku tööd või koolitust.
- (24) Tööturul osalevate naiste osakaal küll suureneb, ent on endiselt liidu madalaimate hulgas. Itaalia ametiasutused ei ole veel hinnanud mõju, mis on olnud hiljuti võetud meetmetel, mis keskendusid majanduslikust olukorrast sõltumatutele rahalistele toetustele lapse sünni puhul. Olemasolevad andmed viitavad sellele, et need rahaülekanded ei pruugi naiste tööturul osalemist tulemuslikult suurendada. Lisaks sellele on ebatõenäoline, et need suurendaksid sündimust, mis on viimased 20 aastat püsinud väga väiksena. Puudub terviklik strateegia pere- ja tööelu ühitamiseks. Neid puudusi peegeldavad vajakajäämised seoses vanemapuhkuse ülesehituse soolise tasakaalu ja töökorralduse paindlikkusega ning asjakohase, mõistliku hinnaga ja kvaliteetsete lapsehoiu- ja hooldusteenuste nappus.
- (25) Meetmed inimkapitali ja oskuste suurendamiseks aitaksid parandada tööalast konkurentsivõimet ja rahuldada tööturu tulevasi vajadusi. Itaalia koolihariduse üldine kvaliteet paraneb, ent piirkondade vahel on endiselt suured erinevused. Koolist lõputunnistust saamata lahkuvate õppurite osakaal on üle liidu keskmise, eriti välismaal sündinud õpilaste puhul (30,1 %, samas kui liidu keskmine on 19,4 %). Koolireformi rakendamiseks ollakse üldiselt graafikus ning kutseharidus ja -õpe paraneb. Kolmanda taseme haridust (mis on tõsiselt alarahastatud – sellele tehtavad avaliku sektori kulutused on alla 0,4 % SKPst) iseloomustab suur väljalangemise määr ja pikalevenivad õpingud. Sellest tulenevalt on hariduse omandamise tase üks madalaimaid liidus (26,9 % 30–34aastastest). Täiskasvanute koolitusprogrammides osalemise määr tõuseb, ent see on endiselt liidu kõige madalaimate hulgas, eriti väheste oskustega täiskasvanute puhul. Soodustada tuleks oskuste täiendamist ja ümberõpet ning tööandjaid tuleks õhutada töötajatele rohkem õppimisvõimalusi andma. Ülioluline on 2017. aasta oktoobris algatatud ulatusliku oskusi käsitleva riikliku strateegia rakendamine.
- (26) Vastupidiselt liidu suundumusele on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal järjest suurenenud, olles 2016. aastal 30 %, mis on tunduvalt üle liidu keskmise. See mõjutab eriti lapsi, ajutisi töötajaid ja rändajaid. Sissetulekute ebavõrdsus on suur ja suureneb. 2016. aastal oli kodumajapidamiste kõige rikkama 20 % sissetulek 6,3 korda suurem kui kõige vaesema 20 % oma. See suhtarv on veelgi suurem tööealiste inimeste puhul, kuna välistatud on pensionite ümberjaotav mõju. Oluliseks sotsiaalpoliitika alaseks edusammuks on uue alalise vaesusevastase kava (*Reddito di Inclusione*) kehtestamine. Kava, mis kujutab endast üldist siiret teatavatele vaesustingimustele vastavatele inimestele, suurendab eelduste kohaselt sotsiaaltoetuste praegu väikest mõju vaesuse vähendamisele. Kava põhineb tugevatel juhtimismehhanismidel ja seda hinnatakse korrapäraselt. Oluline on see, et muu hulgas nähakse sellega ette töötajate arvu märkimisväärne suurendamine riigi sotsiaalteenistustes, kus tööjõudu napib. Reformi sujuval rakendamisel on ülioluline tihedam koostöö sotsiaalteenistuse ja avalike tööturuasutuste vahel ning küllaldaste vahendite eraldamine. Esimese sammuna sotsiaalsete kulutuste sihipärasemaks muutmise suunas hõlmab kava endist töötusabisüsteemi (ASDI). Itaalia tervishoiusüsteem tagab üldise tervisekindlustuse ja elanikkonna tervis on üldiselt hea. Ent inimeste endi esitatud teabe põhjal on rahuldamata arstiabi vajadused suured ning endiselt püsivad tervishoiu korralduse ja kvaliteedi vallas piirkondlikud erinevused. Itaalia on teinud mõningaid jõupingutusi, et tagada tervishoiuteenuste asjakohane kättesaadavus, sealhulgas vaadates läbi tervishoiuteenuste seadusjärgsete miinimumhüvitiste paketi ja laiendades seda.

- (27) Komisjon on Euroopa poolaasta (2018) raames Itaalia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2018. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018. aasta stabiilsusprogrammi, 2018. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Itaaliale esitatud soovitude järelemeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Itaalia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka seda, mil määral need vastavad liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (28) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus ⁽¹⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1.
- (29) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2018. aasta riikliku reformikavaga ja 2018. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1 kuni 4,

SOOVITAB Itaalia võtta 2018. ja 2019. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 0,1 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tulusid, et valitsemissektori võla suhet SKPsse kiiremini vähendada. Nihutada maksukoormus tööjõult mujale, sealhulgas vähendades maksukulusid ja reformides aegunud katastriväärtusi. Suurendada jõupingutusi varimajandusega võitlemiseks, sealhulgas suurendades elektronmaksete kohustuslikkust sularahamaksetele madalamate seaduslike künniste kehtestamisega. Vähendada vanaduspensionite osakaalu avaliku sektori kulutustes, et luua võimalusi muudeks sotsiaalkulutusteks.
2. Vähendada kõigis kohtuastmetes tsiviilmenetluste kestust, jõustades ja lihtsustades menetlusnorme, muu hulgas neid, mida seadusandja praegu kaalub. Saavutada kriminaalmenetluste kestuse lühendamise ja uue korruptsioonivastase raamistiku rakendamise kaudu paremaid tulemusi korruptsiooni ennetamisel ja takistamisel. Tagada riigiettevõtete uue raamistiku jõustamine ning suurendada kohalike avalike teenuste tõhusust ja kvaliteeti. Tegeleda asjaoludega, mis piiravad konkurentsi (sh teenuste valdkonnas), muu hulgas uue iga-aastase konkurentsiseaduse kaudu.
3. Hoida viivislaenude suure osakaalu vähendamise tempot ja toetada pankade bilansside täiendavat restruktureerimist ja konsolideerimist, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega pankade puhul, ning rakendada kiiresti maksejõuetusreform. Parandada äriühingute turupõhist juurdepääsu rahastamisele.
4. Kiirendada aktiivse tööturupoliitika reformi rakendamist, et tagada võrdne juurdepääs tulemuslikule töötamisabile ja koolitusele. Soodustada naiste osalemist tööturul ulatusliku strateegia, perekondade toetamise poliitika ratsionaliseerimise ja lapsehoiuteenuste kättesaadavuse suurendamise kaudu. Edendada paremini suunatud investeeringute varal uurimistegevust, innovatsiooni, digitaaluskusi ja taristut ning suurendada osalemist kutsesuunitlusega kolmanda taseme hariduses.

Brüssel, 13. juuli 2018

Nõukogu nimel

eesistuja

H. LÖGER

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.